

14

9

вересень
1970

ДОШКІЛЬНЕ ВИХОВАННЯ

ЗМІСТ

	Стор.
У новому навчальному році	1
Ф. О. СОХІН — Деякі питання підготовки дітей до школи	3

Теорія і методика дошкільного виховання

О. В. ПРОСКУРА — Сенсорне виховання в дошкільній дидактиці	7
С. В. ЛОГІНОВ — Перспективний план ознайомлення дітей з природою	13

Про нову «Програму виховання в дитячому садку»

Т. В. ВВЕДЕНСЬКА — Трудове виховання як один із засобів морального виховання	16
--	----

Відмінники дошкільної справи

Т. І. ГОЛОВАСТИКОВА — Висока нагорода	22
---	----

З досвіду

Я. О. МАЄВСЬКА, Г. А. ЧЕПУРНИЙ — Керівництво роботою по узагальненню і поширенню передового досвіду	23
Т. І. ВЛАСЮК — Співдружність учителів і вихователів	27
Л. А. ГОЛУБ — Підготовка дітей до школи	30
Л. А. ПАВЕЛКО — Виховання навичок суспільної поведінки	32
Є. І. ЩЕРБИНА — Вчимо дітей любити природу	35
А. М. КУНИЦЬКА — Формування етичних понять у дошкільнят	38

Сторінка для дітей

Свято Жовтневе (сл. Г. Бойка, муз. А. Філіпенка)	41
Жовтнева пісня (слова і музика Ф. Фінкельштейн)	43
В. АНТОНОВА, В. БЕСПАЛЕНКО — Щедра осінь	45
В. ПАНЧЕНКО — Заблудився	47

Педагогічне життя

О. М. ГУМЕНЮК — Семінар з питань зображувальної діяльності	48
--	----

Редакційна колегія:

Л. В. Артемова, Т. В. Введенська, М. Д. Ільченко, В. К. Котирло, Н. Ю. Переверзева,
М. А. Познанська, Г. І. Сушан (головний редактор), Т. Д. Томашівська, К. І. Халімо-
нова, З. М. Хорошко, Н. Ф. Яришева, П. П. Яценко.

Техредактор О. О. Чала	Коректор Л. К. Пліта
Адреса редакції: Київ-53, вул. Коцюбинського, 5. Тел. 79-80-71, дод. 3-12.	

БФ 07722. Здано до набору 3. VIII 1970 р., підписано до друку 20. VIII 1970 р. Формат паперу 70×108¹/₁₆, друк. арк. 3, умовн. друк. арк. 4,2, обл.-вид. арк. 5,0, тираж 74 750, зам. 890.

Комбінат друку видавництва «Радянська Україна», Київ, вул. Анрі Барбюса, 51/2.

Ежемесячный методический журнал Министерства просвещения УССР «Дошкольное воспитание» (на украинском языке).

Адрес редакции: Киев-53, ул. Ю. Коцюбинского, 5. Усл. печ. листов 5,0, тираж 74 750. Заказ 890, цена 20 коп.

Комбинат печати издательства «Радянська Україна», Киев, ул. Анри Барбюса, 51/2.

Перспективний план ознайомлення дітей з природою

Важливим засобом поліпшення навчально-виховної роботи в дитячому садку є її планування та облік. Плануючи роботу, треба виходити з вимог «Програми виховання в дитячому садку» і методичних вказівок до неї. Крім того, враховується рівень розвитку дітей, їхні інтереси, місцезнаходження дошкільного закладу (село, новобудова, місто), його природне оточення, умови роботи дитячого садка (матеріальна база, тривалість робочого дня і т. д.).

Пропонований нижче план ознайомлення дітей з природою не є обов'язковим, але бажаним видом планування роботи вихователя. Він містить лише основні теми прогулянок, екскурсій і занять з цього розділу. Принцип повторності, обов'язковий при плануванні роботи з дошкільнятами, реалізується в ньому через ігри, зображувальну діяльність, конструювання, розглядання картин, слухання казок, виучування віршів, прислів'їв, приказок тощо.

Щоб краще забезпечити наочність, створити умови для діяльності дітей під час ознайомлення з предметами і явищами природи, види діяльності добираються і розміщуються в плані по сезонах. У межах сезону розміщення тем підпорядковане принципу доступності, щоб вести дітей від знайомого до незнайомого, від близького до далекого, від легкого до важкого. В результаті деякі види діяльності стають у плані ланками певної системи занять, які послідовно розкривають суть однієї якоїсь теми протягом року, а іноді й трьох років.

Послідовність, система в розміщенні занять дає змогу дітям, йдучи від незнання до знання, спиратися не на абстрактні поняття, а на яскраві, живі образи, сприйняті на

попередніх заняттях, що робить дитячі умовиводи про природу правильнішими і логічними.

Відповідно до принципу концентричності одна й та сама тема (яканебудь домашня тварина, рослина, комаха, сліди на снігу, риби в акваріумі і т. д.) називається в перспективному плані в усіх групах. А це передбачає, що об'єкт, з яким ознайомлюються діти, на кожному новому етапі навчання виступає з більшою кількістю ознак, якостей, властивостей, вивчається повніше. Якщо в молодшій групі діти лише називають ознаки, якості предмета, констатують їх, то в середній з допомогою аналізу і порівняння вже роблять найпростіші узагальнення. Старші діти, крім того, встановлюють найпростіші зв'язки між предметами і явищами природи, відшукують причини взаємозалежності.

У кожній наступній групі план орієнтує вихователя на повторення видів дитячої діяльності, зокрема передбачає екскурсії в природу, але вже з розширеним програмовим змістом, в іншу пору року, з іншим обладнанням. У плані для старших груп рекомендується передбачити роботу з лупою, пробірками, мірними паличками, з шнуром і терезами. Така робота ще не дістала належного поширення в дитячих садках. Але її доступність, користь, інтерес дітей до неї вже перевірені практикою. Основну перешкоду — відсутність потрібного обладнання — легко усунути, якщо вихователь виявить деяку турботу.

Відомо, яке велике значення має художнє слово — уривок вірша, прислів'я, загадка, вдало підібрані до певного випадку, ситуації, природного оточення. Прочитані або сказані чітко й виразно, вони підвищують

інтерес до предмета спостереження, загострюють процес сприймання, допомагають краще зрозуміти явище природи і передати сприйняте образною, яскравою мовою. Завдяки повторенню нові слова і звороти міцно закріплюються в пам'яті і стають узвичаєними в мові дітей.

У тематиці видів діяльності по ознайомленню дітей з природою подається перелік типових для кожного сезону робіт у куточку природи, на ділянці дитячого садка. В плані може бути зазначено:

тільки тему;

тему з рекомендацією, що можна прочитати з цього питання;

тему і короткий виклад програмового змісту;

тему з рекомендацією посібників;

тему, короткий зміст і хід заняття.

Деякі теми, що повніше за інші відповідають завданням сенсорного виховання, мало розроблені в методичній літературі. Тим часом розробка їх допомогла б запобігти тенденції окремих вихователів більше говорити про природу, ніж показувати її дітям, розглядати, обстежувати предмети, спостерігати явища.

Тематика видів діяльності на місяць групується за розділами:

види діяльності невеликих груп дітей в куточку природи в нерегламентований час, у непогожі дні;

види діяльності на ділянці і поблизу дитячого садка (вільні спостереження, бесіди під час прогулянок, ігри, праця та ін.);

заняття по ознайомленню з природою в регламентований час, що проводяться в приміщенні, на ділянці;

заняття для закріплення знань без обов'язкової регламентації часу й місця їх проведення, які можна включити і в інші види діяльності як методичний прийом (прислів'я, загадки, уривки художніх творів).

Складений таким чином перспективний план підказує вихователю, що слід відібрати в робочий план, завдяки чому скорочується час на підготовку до роботи з дітьми. При складанні конкретного плану роботи в групі тематика ознайомлення дітей з природою входить до нього

як складова частина і вже в календарному порядку.

Перспективний план ознайомлення дітей з природою — документ орієнтовний. Конкретне оточення дитячого садка (ріка, зоопарк, новобудова, радгосп і т. д.) завжди може підказати непередбачену в ньому, але доступну й цікаву для дітей тему спостереження, бесіди, екскурсії. Деякі з названих нами видів діяльності можуть бути відхилені або замінені іншими чи перенесені на інший сезон чи в іншу групу.

Будь-яке планування роботи передбачає й облік її, аналіз результатів, критичну оцінку. Працюючи за перспективним планом, вихователю слід вносити в свій щоденник зауваження, поправки, доповнення щодо змісту й методики роботи, реакцій дітей, обладнання занять і т. д. В результаті план буде вдосконалюватись, збагачуватись методичним досвідом, що допоможе вихователю економити час на підготовку до занять і для обміну досвідом з іншими дитячими садками. А це вже відчутний крок до наукової організації праці вихователя дитячого садка.

Пропонований нами зразок перспективного плану роботи по ознайомленню дітей з природою восени дає вихователю лише вихідну основу для конкретного планування, при якому необхідно враховувати місцеву природу, її особливості, склад дитячих груп і матеріально-господарську базу дошкільного закладу.

Середня група

Спостереження за погодою перед виходом на прогулянку чи екскурсію. Спостереження за тваринами, рослинами в приміщенні і допомога вихователю в догляді за ними та аналогічна робота на ділянці дитячого садка.

Спостереження на ділянці за змінами погоди, за рослинами на грядках і клумбах, в саду. Допомога в збиранні врожаю.

Діяльність у куточку природи

Перше знайомство з мешканцями куточка природи. Назва, звідки й коли доставлений об'єкт, як його доглядати. На початку вересня об'єктів у куточку природи має бути небагато: 2—3 рослини, акваріум з 1—2 рибками. Далі кожне поповнення куточка повинно стати предметом розглядання, об-

стеження дітьми під керівництвом вихователя.

Сортування в коробочки, пакетики природного матеріалу, зібраного в парку, сквері, в лісі, на луках (листя, кора, шишки, мох, плоди).

Складання букетів з осіннього листя. Навчити дітей розрізняти листя певних рослин, правильно називати їх.

Ознайомлення дітей з новим мешканцем акваріума (равлик, водорість). Розглядати його в скляному посуді або тазу. Дати правильну назву, сказати, де його взяли, запитати, чим він не схожий на інших мешканців акваріума. Розповісти про умови його життя.

Види діяльності дітей на ділянці і поблизу дитячого садка

Розглядання квітучих рослин на клумбі. Перевірити, назви яких рослин знають діти. Запропонувати показати в одній з рослин квітку, листя. Подати й закріпити слово *стебло*, показати й назвати, що має рослина в землі (*коріння*). Запропонувати дізнатися, які рослини, квіти пахнуть — які слабо і які сильно; запитати, яка з рослин на клумбі найкрасивіша. Вкопати одну рослину (брatки, петунію, маргаритки) і пересадити в горщик для куточка природи.

З двох декоративних рослин зібрати в пакетики або коробочки насіння. Хлопчики збирають з однієї рослини, дівчатка — з іншої. Розкрити одне з суцвіть — кошик, показати дітям плоди-сім'янки. Сказати, що вони містяться в маленьких кошиках.

Спостерігати за працею дорослих на збиранні врожаю картоплі. Допомогати їм: діти сортують бульби на великі, середні й дрібні, переносять гичку.

Праця на своїй грядці. Збирання і сортування квасолі, гороху; запропонувати кожному перевірити, скільки насінин в одному бобі.

Заняття по ознайомленню з природою

Екскурсія у парк, сквер або в сусідній ліс. По дорозі спостерігати за небом, погодою (тепло, сонячно, тихо), за зграйками птахів. Звернути увагу на те, яка красива природа ранньої осені.

Уважно розглянути одне-двоє знайомих дітям дерев, особливо листя на них. Запитати, яким воно було влітку і яким стало тепер, восени. Перевірити, чи міцно тримаються листочки на гілках, як пахнуть.

Пошукати дерева і куші з плодами (береза, горобина, жимолость, бузина). Запи-

тати, кому потрібні будуть ці плоди взимку. Пошукати, чи немає плодів на землі в опалому листі.

Пошукати комах. Якщо є можливість, показати (крізь лупу) павучка в павутинному гамачку.

Прислухатися, придивитися, чи є в лісі птахи і чим вони зайняті. Пошукати квітучі трав'янисті рослини. З двох-трьох видів зробити букетик.

Ігри «Чие це листя», «Хто перший знайде листок осики (берези)» і т. д.

Запропонувати кожному зібрати по два листки клена, берези, осики, зразки плодів різних рослин.

Розглядання на картинках двох домашніх тварин. Порівняти, чим вони схожі і чим ні (голова, тулуб, кінцівки). Запитати, де діти бачили їх.

Розповіді дітей про те, що вони бачили в парку, сквері, лісі. Посібники: картина, на якій зображено осінь, предмети, принесені дітьми з прогулянки, екскурсії.

Бесіда за картиною «Ворона й сорока» (після того, як діти бачили цих птахів під час прогулянки). Чим вони схожі і чим ні.

Екскурсія в найближчий овочевий магазин. Показати дітям, скільки тут різних фруктів і овочів, хто їх продає, хто купує. По кілька екземплярів фруктів і овочів бажано принести в дитячий садок (як свіжих, так і сухих).

Заняття для закріплення знань

Гра «Хто перший правильно розкладе в коробочки насіння» (обов'язково те, з яким діти вже практично ознайомились). На дні коробочок — зображення відповідних рослин.

Гра «Чудесні мішечки» (з овочами, що їх діти збирали або бачили). Завдання: «Знайди найбільше; покажи, назви, скажи, якого воно кольору, форми, яке на смак, де росте»; «Знайди те, що росте на городі, але не показуй, а розкажи нам, якого воно кольору, форми, яке на смак. А ми будемо відгадувати».

Загадки: «Яке це дерево — взимку і влітку зелене», «Я прочитаю вірш, а ви відгадайте, яка це пора року (яка рослина)» і т. д.

За таким примірно взірцем складається перспективний план ознайомлення дітей з природою в інших вікових групах, в різні квартали чи пори року.